

Tilburg, 27 mei 2020

Aan: Waterschap Aa en Maas, Waterschap De Dommel, Waterschap Brabantse Delta

Kenmerk:

Betreft: Zorg om verdroogde Brabantse natuur en een appèl voor oplossingen

Geachte leden van het Algemeen Bestuur,

Het is alweer een droog voorjaar, met het vooruitzicht op een mogelijke derde droge zomer. Dit lijkt het nieuwe normaal te worden en we zijn er nog steeds niet op voorbereid. Deze droogte komt bovenop de al structurele verdroging. Dat baart ons, de Brabantse Milieufederatie, Natuurmonumenten en Brabants Landschap zorgen. De negatieve gevolgen van de droogte en de lage grondwaterstanden zijn overal merkbaar, maar vooral in de natuur. Want de landbouw kan dit watertekort met beregening aanvullen, de drinkwater- en industriesector kan extra pompen, de natuur niet.

In deze brief doen wij een aantal concrete suggesties voor maatregelen die u kunt treffen om de schade aan de natuur als gevolg van droogte en verdroging te verkleinen.

U heeft op 1 april besloten om beregening van grasland deze zomer toe te staan omdat de grondwaterpeilen voldeden aan de afgesproken grenswaarden. Zoals verwacht zijn de peilen sindsdien sterk gedaald. De buffer die in de winter is opgebouwd, is helaas alweer verbruikt.

In heel Brabant is in 2019 zo'n 200 miljoen m³ grondwater onttrokken voor drinkwater en industrie, en bijna 100 miljoen m³ voor beregening. Het beregeningsvolume stijgt jaarlijks met tenminste 6%¹. Ook de overige onttrekkingen nemen toe.

Zolang de grondwatervoorraad voldoende is, is er niets aan de hand. Maar dat is niet zo, blijkt uit onderzoek². Brabant verdroogt en daar hebben alle watergebruikers last van.

De beste oplossing is het vergroten van de watervoorraad; er valt genoeg water maar er moet meer water worden opgeslagen in de bodem. De bestaande en nog te realiseren Brabantse natuur biedt hiervoor een oplossing. In de natuur op bijvoorbeeld de Maashorst en de Drunense Duinen wordt veel water geconserveerd. In natuurlijk ingerichte beekdalen kunnen neerslagpieken beter worden opgevangen en geïnfiltreerd dan in rechtgetrokken beken. De Brabantse natuur is daarmee integraal onderdeel van het robuust watersysteem. Graag optimaliseren wij samen met u de waterbuffering in onze natuurgebieden en de directe omgeving waar dat kan.

Naast onze maatregelen in natuur is echter ook actie buiten de natuur nodig om de verdroging op te lossen, zoals ook het uitgangspunt is in de provinciale Visie Klimaatadaptatie en de bestuursopdracht 'Stoppen van verdroging met een water robuuste inrichting van Brabant' die door het nieuwe College van Gedeputeerde Staten wordt omarmd.

¹ Beregenen uit grondwater in Brabant; evaluatie periode 2014-2018

² Draagkracht grondwater Noord-Brabant (dec. 2017) en Beleidsvaluatie verdrogingsbestrijding (sept. 2018)

Uiterlijk 2050 wilt u dat het watersysteem (klimaat)robuust is³. Dat is een lang proces. U heeft gelukkig ook instrumenten om het watersysteem sneller robuuster te maken, zoals toekomstbestendig beheer en onderhoud en een evenwichtige verdeling van het (grond)water via onder andere het beregeningsbeleid. Hieronder vindt u onze suggesties, zoals we die eind vorig jaar ook inbrachten op het NBWB-TBO overleg.

Adaptief maaibeheer

Met het preventief maaien van duizenden kilometers waterloop richt u zich op het voorkómen van wateroverlast. Het is volgens ons mogelijk om door ander beheer meer water vast te houden en de kans op droogteschade te verminderen: ontwikkel een (droogte) maaibestek op basis van grondwaterpeilen; hierbij worden risicotrajecten voor wateroverlast standaard gemaaid. Infiltratiegebieden, natte natuurpleis en N2000 gebied worden niet of minder gemaaid zolang het grondwater niet op peil is.

Flexibilisering schouw

De schouwplicht biedt zekerheid voor het voorkómen van wateroverlast vanuit de haarvaten. Naar onze mening kan in – vooral bovenstroomse - haarvaten veel meer water worden vastgehouden, samen met de aanliggende eigenaren die daar ook zelf baat bij hebben.

Onze suggesties:

- Ontwerp per gebied een schouwkaart voor een nat en droog jaar en laat de trend in de grondwaterstanden per gebied leidend zijn voor de keuze.
- Onderzoek flexibilisering van de schowdatum, zodat u kunt anticiperen op de lokale situatie. Gebruik hiervoor de droogtemonitor.
- Stimuleer en beloon aanliggende eigenaren die bereid zijn risico op wateroverlast te nemen door niet, minder of later te maaien.

Modernisering Legger en Keur

De Legger en Keur zijn grotendeels gebaseerd op landbouwkundige ontwateringsnormen, om wateroverlast te voorkomen. Veel waterlopen zijn daarom ruim uitgegraven (overgedimensioneerd), zodat de hoge afvoer die een paar keer per jaar voorkomt, snel en zonder overlast kan worden afgevoerd. Het grootste deel van het jaar is dat uiteraard niet nodig. Dan voeren deze waterlopen veel kostbare kwel en (grond)water af wat leidt tot verdroging van omliggende natuur en landbouw. Wij verzoeken u dan ook om:

- Overdimensionering van waterlopen op te lossen, door bodemverhoging of meer begroeiing.
- Beter de opgave voor waterconservering en ecologie in Legger en Keur op te nemen.
- In waterlopen met een nadelige drainerende werking de afvoercapaciteit leidend te maken in plaats van een vaste afmeting. Zo ontstaat ruimte voor natuurlijke processen, wordt ongewenste drainage door te diepe waterlopen verminderd en onnodig baggeren voorkomen.

Natuurlijk hoger peil ook beter voor de landbouw

Een natuurlijk, hoger peil draagt bij aan het vasthouden van water voor en door landbouw en natuur. Wij suggereren:

- Stel in de zones rondom grondwaterafhankelijke natuurgebieden duidelijke termijnen voor een generieke overgang naar een hoger peil, bijvoorbeeld 5 of 10 jaar. De maatregelen die op erf, perceel en watersysteem nodig zijn om dit te realiseren volgen daaruit.
- Faciliteer in de zones rondom (grond)waterafhankelijke natuurgebieden geen lager peil voor intensieve teelten.

³ www.deltacommissaris.nl/deltaprogramma/gebieden-en-generieke-themas/ruimtelijke-adaptatie

- Geef in peilbesluiten de wettelijke natuurfuncties voldoende prioriteit: N2000 gebieden en beken, NNP, KRW-doelen en de beschermde habitats en soorten in die gebieden.
- Leg waar mogelijk duikers hoger, en plaats knijpstuwtejes om water beter vast te houden in de haarvaten.

Naar een evenwichtige verdeling van de (grond)watervoorraad

Zolang de (grond)watervoorraad niet voldoende is voor de watervraag van landbouw én natuur, vragen wij u te sturen op een evenwichtige verdeling van het (grond)water, vooral in de kritische droge maanden. Dit kan door aanpassing van het beregeningsbeleid op tenminste deze punten:

- Stop de stijgende trend in het beregeningsvolume; stel zo spoedig mogelijk een plafond aan de te onttrekken hoeveelheid water Brabant-breed of per gebied (zoals voor diepe grondwateronttrekking).
- Ontwikkel een afwegingskader voor beregening waarin de grondwatertrend leidend is en niet slechts 1 peildatum.
- Stel bouwland gelijk aan grasland ten aanzien van maximale capaciteit en beregeningsbeperking bij droogte.
- Overweeg of de streefpeilen waarop de afweging wordt gemaakt nog wel voldoen.
- Schaf de 5% regeling af of pas deze tenminste aan op het nieuwe normaal in extreme droogte.
- Maak in de zones rondom N2000 een eigenstandige afweging voor toestaan van beregening.
- Benut het bedrijfswaterplan (BWP) om het recht op water te koppelen aan een conserveringsplicht (bijvoorbeeld % van het gebruik). BWP's zorgen niet zoals verwacht voor minder beregening. De verbreding naar bedrijfswater en bodemplan biedt hiervoor kansen.
- Geef (nieuwe) vergunningen een termijn en een besparingsopgave. Beoordeel vergunningen periodiek op het gebruik van 'best bestaande technieken' voor watervoorziening, zoals u gewoon bent te doen binnen de WVO. Dit stimuleert innovaties zoals druppelirrigatie. Voorkom een eeuwigdurend waterrecht. Laat het vergunningenstelsel niet los.
- Benoem het tegengaan van verdroging in Brabant als doel in het beregeningsbeleid.

Tenslotte: het kwantificeren van de waterbehoefte van de natuur, zoals dat voor de landbouw en andere onttrekkers al eerder is gebeurd, wordt momenteel door de TBO's en BMF uitgevoerd en is naar verwachting voor de zomer afgerond. Hierdoor kunnen we het gesprek over een eerlijke waterverdeling beter onderbouwd voeren.

Wij vragen u, leden van het Algemeen Bestuur, om onze suggesties mee te nemen in de voorbereiding van uw nieuwe Waterbeheerplan en de uitwerking van een robuust Brabants (grond)watersysteem. Wij kijken uit naar uw reactie en zijn uiteraard graag bereid tot het geven van een toelichting op deze brief.

Met duurzame groet,

<<handtekening>>

Jan Baan, *Brabants Landschap*
Lars Koreman, *Natuurmonumenten*
Femke Dingemans, *Brabantse Milieufederatie*